

1/72
ROČNÍK I.
Cena Kčs 10.—

**Bio
chemia
clinica
bohemo
slovaca**

Časopis čs. společnosti klinickéj biochémie

POKYNY PRE UVEREJŇOVANIE

1. Časopis uverejňuje pôvodné práce, prehľady, anotácie ako aj referáty z rôznych časopisov, a to výhradne z oblasti klinickej biochémie, klinickej chémie a toxikológie. Časopis poskytuje preferenčne priestor členom Čs. spoločnosti klinickej biochémie.
2. Článok má byť písaný iba na jednej strane papiera, strojom, v reči českej alebo slovenskej, v rozsahu najviac 15 strán (súborné referáty) resp. 10 strán (pôvodné práce). Od krajov má byť zachovaná medzera 4 cm, počet riadkov 28—30 na jednej strane, počet písmen normálnym typom v jednom riadku nemá prekročiť 60.
3. Články zahraničných prispievateľov budú preložené a uverejnené v češtine alebo slovenčine. Preklad zaobstará redakcia.
4. Každý rukopis podrobí redakcia recenzii a jazykovej úprave.
5. V nadpise uvedie autor plný názov pracoviska a meno jeho vedúceho pracovníka (prednostu ústavu či primára oddelenia nemocnice), ktorí musia vyjadriť súhlas s publikáciou písomne redakcii.
6. Práca musí obsahovať 1 exemplár súhrnu navyše (do rozsahu 10 riadkov) pre súhrn pod nadpisom. Okrem toho musí obsahovať 3 exempláre širšieho súhrnu približne v rozsahu 1 strany pre cudzojazyčné súhrny. Preklad obstará redakcia.
7. Pri citovaní nech autor postupuje tak, že v texte označí citáciu na príslušnom mieste číslom a na konci článku v zozname použitej literatúry usporiada citácie podľa týchto čísel. Pri citovaní nech používa citačné skratky podľa Index medicus. Citovanie z časopisu: Autor, skratka krstného mena, plný názov práce, skratka časopisu, ročník, strany od—do, rok. Citovanie z knihy: Autor, skratka krstného mena, názov knihy, vydanie, vydavateľstvo, miesto a rok vydania.
8. Tabuľky musia byť písané strojom v rukopise, a to v mieste, kde majú byť v definitívnom texte uverejnené. Grafy treba kresliť na tvrdom papieri tušom (formát A5). Fotografie musia byť zhotovené na tvrdom lesklom papieri formátu najmenej 13×18 cm. Iný materiál sa neprijíma. Nevhodný grafický materiál dá redakcia prekresliť na účet autora.
9. Redakcia si vyhradzuje právo určiť poradie prác na uverejnenie, ako aj právo konečnej úpravy do tlače.
10. Korešpondenciu zasielajte na adresu výkonného redaktora: MUDr. Z. Cicvárek, Oddelenie klin. biochémie, OÚNZ Trenčín, ul. Sov. armády 46.

NĚKOLIK SLOV ÚVODEM

Klinická biochemie se v našem státě začala cílevědomě rozvíjet od r. 1945, po skončení druhé světové války. Spolupracoval jsem na vzniku a rozvoji oboru od jeho samého začátku a myslím, že je vhodné — pro zachycení historie vzniku a rozvoje klinické biochemie u nás — stručně zrekapitulovat dosavadní vývoj.

V zahraničí se obor klinické biochemie a koncepce její náplně a úkolů vyvíjela už dávno před druhou světovou válkou a tehdy dosažené cíle snad nejlépe shrnovala velká monografie v. Slykova a Petersova. Ale i u nás se pocítovala potřeba vytvářet tento obor už před válkou — stačí jen připomenout Veselého Vyšetřovací metody a zejména pak Kursy a příručky, vycházející z interní kliniky Pelnářovy. Velmi náležitě si potřebu klinické biochemie uvědomoval také prof. Hynek a na poliklinice prof. Janoušek. Na Hynkův podnět jsem ztrávil v r. 1937 půl roku v Courtauld Institute of Biochemistry v Londýně. Tento výzkumný ústav již tehdy obstarával biochemická vyšetření pro všechny kliniky, soustředěné v Middlesex Hospital. Tato organizace práce nám byla pak na I. interní klinice vzorem, podle něž jsme začali obstarávat biochemická vyšetřování pro celou kliniku (tato práce byla doposud roztržštěná, vyšetřování obstarávali lékaři a medicí pro jednotlivé klinické pokoje a přirozeně, že kvalita těchto vyšetření nebyla vždy zcela uspokojivá). Prof. Hynek již tehdy začal vyjednávat s Ústavem lékařské chemie, vedeným prof. Hamsíkem, o propůjčení některých místností k tomu, aby se v nich postupně vybudovala centrální biochemická laboratoř pro fakultní nemocnici. Prof. Hamsík měl pro tuto potřebu velký smysl. Vždyť ve svém ústavu vytvořil oddělení pro klinickou chemii, vedené prof. Šulou. Realisace myšlenky však byla přerušena válkou. Ale hned po jejím skončení se úsilí o vybudování první centrální laboratoře obnovilo. Prof. Hamsík propůjčil potřebné místnosti, I. interní klinika zapůjčila přístroje a řada tehdy moderních přístrojů (fotometry, pH metr, centrifugy a j.) byla darována z t.zv. Americké pomoci, kde tehdy pracoval prof. Brumlík, který také štědře pamatoval na laboratoř polikliniky, vedenou prof. Janouškem.

Rychlý rozvoj pediatrie u nás po druhé světové válce vytvořil předpoklady také pro vznik pediatrické klinické biochemie, a na tomto úseku jsme předběhli vývoj ve střední Evropě.

Druhou starostí bylo sehnat a vychovat pracovníky. Z podnětu tehdejšího Zemského národního výboru — zejména z iniciativy Doc. Stříteského, který se velmi intenzivně staral o vybudování socialistického zdravotnictví a postupoval v linii Nedvědova plánu — jsem byl pověřen založit a vést kursy laboratorní techniky pro střední zdravot. pracovníky. Tyto kursy byly již realizovány při nově vzniklé centrální laboratoři FN I, bylo jich uskutečněno několik a dodnes na mnoha biochemických pracovištích působí řada absolventů tehdejších kursů. V další práci jsme začali budovat regulerní střední školy pro tyto kategorie zdravotnických pracovníků. Spolu s Doc. Hrabáněm, Doc. Maškem a řadou jiných jsme vytvářeli osnovy 4 leté školy, v níž mnozí z dnešních vedoucích pracovníků laboratorních se uplatnili jako učitelé.

Další vývojovou etapou bylo založení katedry klinických vyšetřovacích metod při ÚDL, z níž se později vyvinula katedra klinické chemie.

Souběžně s tímto vývojem v českých zemích šel i vývoj na Slovensku, kde jej účinně probojoval prof. Niederland, který založil a léta vedl biochemický ústav na bratislavské lékařské fakultě. První ústřední laboratoře uvedli do života v Trenčíně Dr. Cícvárek (1956) a v Banské Bystrici Dr. Bielik (1957).

Tak pozvolna od r. 1945 vzrůstal počet odborných pracovníků, kteří se na klinickou biochemii specializovali. Souběžně s tím také Ministerstvo zdravotnictví podporovalo rozvoj nového oboru a tak se podařilo, že dnes je oddělení klinické biochemie součástí jak krajských, tak okresních ústavů národního zdraví.

Potřeba vědeckého růstu vyvolala i nezbytnost vytvořit v rámci Čs. lékařské společnosti JEP Společnost klinické chemie, v jejímž čele dnes stojí přednosta Ústavu klinické chemie na FVI, prof. Homolka.

Společnost v pravidelných pracovních schůzích pečuje o rozvoj oboru v souladu se světovými trendy. V r. 1965 uspořádala pro posluchače ze socialistických zemí kurs některých nových vyšetřovacích metod. V roce 1971 pak uspořádala velmi úspěšný kongres klinické chemie s velmi rozsáhlou a významnou mezinárodní účastí, kongres, který velmi dobře dokumentoval, jak velký kus cesty jsme v rozvoji klinické biochemie od doby jejího vzniku v našem státě urazili.

Zbývalo již jen jediné. Získat pro nový obor také vhodnou publikační formu, vlastní odborný časopis. Po několika opětovaných pokusech se to letos, zejména díky obětavé pomoci slovenských pracovníků, podařilo. Tím je možno pokládat určitou vývojovou etapu za dovršenou.

Dáváme naší lékařské obci nový časopis, který bude zaměřen na rozvoj oboru klinické chemie. Chceme, aby vznikl časopis vysoce hodnotný, který by nás i na světovém fóru dobře reprezentoval. Jaké úkoly si náš nový časopis klade:

Časopis bude především publikačním fórem československých klinických biochemiků. Bude naší snahou, aby tematika, kterou časopis bude přinášet, pokryla pokud možno celou šíři oboru v jeho rozličných aspek-

tech. Časopis bude přinášet úvodní články, které se budou zabývat určitou klinicko-biochemickou problematikou a budou podávat informaci o současném stavu dané otázky ve světě (tedy přehledné kritické referáty a „leading articles“). Pro napsání takových článků chceme aktivně vyhledávat autory a žádat je o spolupráci.

Další náplní časopisu budou původní práce, zaměřené k určité otázce, práce, jejichž těžiště nebude ležet v metodice práce a laboratorní technice. Práce, věnované technice laboratorní a novým pracovním postupům a analýzám budou další částí náplně časopisu.

Pro informaci čtenářů bude vedena rubrika referátů o význačných pracích ze světového písemnictví i recenze význačných knih z oboru klinické biochemie.

Záleží nám velmi na tom, aby úroveň časopisu byla vysoká. Proto od samého začátku klademe důraz na pravidelnou práci redakční rady, která bude řešit jednak celkovou koncepci celého časopisu, určovat, které informace je třeba vyzvednout a podle toho požádat vhodné odborníky o napsání sdělení. Originální práce, ať tematické ať metodické, musí projít přísným a kritickým recensním řízením, které po vzoru renomovaných zahraničních časopisů bude anonymní.

Časopis bude práce uveřejňovat v češtině a slovenštině. Poněvadž však je naší snahou, aby s jeho obsahem byla seznámena i cizina, budeme zařazovat poměrně obsáhlý cizojazyčný souhrn, který má být takový, aby si z něj čtenář mohl učinit dostatečný obraz o obsahu sdělení.

Chceme také pro náš časopis získávat hodnotné příspěvky význačných pracovníků zahraničních, především ze socialistických zemí, aby tak naši čtenáři byli seznamováni s pokroky oboru klinické biochemie v zahraničí.

Budeme se se všech sil snažit, aby nový časopis dobře reprezentoval klinickou biochemii nejen na domácím, ale i zahraničním fóru. Chceme, aby se stal účinným nástrojem pro doškolení v oboru a pro převádění výsledků výzkumu v této oblasti do praxe. Časopis poskytne jistě rád místo pro hodnotné publikace středních pracovníků (laborantů), mezi nimiž je dnes řada schopných samostatných pracovníků, kteří obor obohacují hodnotnými studii metodickými i pracemi tematickými (experimentálními).

Redakční radu tedy čeká odpovědný a důležitý úkol, který se může ovšem dobře splnit jen tehdy, bude-li zajištěná dobrá spolupráce s širokou obcí pracovníků oboru, jejichž práce budou tvořit a určovat náplň i kvalitu časopisu.

Prof. Dr. J. HOREJŠÍ, Dr.Sc.

ÚVODEM

Byl jsem požádán jako předseda Československé společnosti klinické biochemie, abych napsal několik slov úvodem. Myslím, že snad všichni kliničtí biochemici pocítí radost až dostanou toto první číslo našeho časopisu do svých rukou. Dávný sen našeho oboru se splnil a jsme vděční Československé lékařské společnosti J. E. Purkyně a oběma ministerstvům zdravotnictví za tento časopis. Běříme ho do svých rukou jako velmi cenný dar, který také zavazuje. Zavazuje nás ve více směrech: udržet jeho úroveň na potřebné výši, zajistit jeho vycházení po léta, aby se stal tradiční vizitkou československé klinické biochemie, získat tomuto časopisu co největší popularitu, zajistit jeho odběr a učinit jej tak ekonomicky co nejpříjemnějším a dále získat postupně všechny autory a všechny dobré vědecké práce i prakticky cenné publikace pro uveřejnění v tomto časopise, aby byl vyhledáván nejen klinickými, ale i ostatními biochemiky. Celkový počet klinicko-biochemických prací československých autorů vycházející v Československu i v zahraničí činí v těchto letech kolem 100 prací, takže předpoklady pro život tohoto časopisu jsou nesporně dány. Očekáváme, že se stane známým i v zahraničí a k tomu mají sloužit obšírná cizojazyčná resumé. Hlavním prostředkem k dosažení všech těchto cílů je nesporně kvalita publikovaných prací. Očekáváme, že redakční rada a okruh jejich spolupracovníků velmi pečlivě bude hodnotit došlé příspěvky, aby obsah časopisu byl vždy cenným. Přátelské, ale vědecky náročné recenze mohou a musí zajistit pověst tohoto časopisu a to je jediná možná cesta jak v ohromně široké paletě časopisů zajistit jeho existenci a úspěšnost. Nebudeme přirozeně a odtrženě od našeho zdravotnictví pěstovat svou klinicko-biochemickou vědu. Plnění úkolů, které nás čekají při realizaci nových směrů ve zdravotnické politice, je nerozlučně spjato s péčí o nemocného a s trvalým našim úsilím stále zlepšovat její úroveň. Jsme sice oborem mladým, ale skutečnost, že do roku 1971 bylo celkem v ČSSR zřízeno 202 oddělení klinické biochemie znamená, že větší počet oddělení v nemocnicích mají již jen 4 základní obory a že tedy my jsme pátým nejčastějším oborem. Dokazuje to, že je zde skutečná konkrétní zdravotnická potřeba, kterou jsme odhodláni plnit a věnovat jí všechny své síly.

Přejeme si, aby nám v další naší práci nový časopis byl vydatným pomocníkem.

prof. MUDr. J. HOMOLKA DrSc

Obsah:

č. 1/1972

Několik slov úvodem	1
Úvodem	4
Prehľad	
J. Homolka: Klinický význam stanovení enzymů	5
Původné práce	
V. Hule: K otázce „normálních hodnot“ katodického isoenzymu laktátdehydrogenázy	15
O. Šimová, M. Trnková: Kontrola bílkovinných hydrolyzátů s nízkým obsahem fenylalaninu na automatickém analyzátoru aminokyselin	20
Metodika	
V. Belák: Agaroforéza lipoproteinov v albumínovom tlmivom roztoku s primárnym farbením séra	25
J. Hyánek, J. Homolka, J. Hádek, J. Kubík: Stanovení tyrosinu a fenylalaninu na automatickém analyzátoru zkráceným programem	31
F. Pehr, J. Nosek: Stanovení malých množství methemoglobinu v krvi	35
M. Votruba, V. Sakařová: Modifikace Stárkovy metody pro stanovení frakcí 17-ketosteroidů na tenké vrstvě Silufolu	40
K. Novák, A. Janíček, J. Bumba: Coulometrické stanovení bikarbonátů v duodenální šťávě	48
A. Vosyková: Stanovení aktivity aminotransferáz 1-alaninu: 2-oxoglutarátu a 1-aspartátu: 2-oxoglutarátu barevnou reakcí s vanilínem	54
E. Stach: Screeningová metoda k důkazu zvýšené aktivity GOT v séru	63
Organizácia	
V. V. Menšikov, L. N. Dělektorskaja: O unifikaci laboratorních vyšetřovacích metod používaných v léčebně-profylaktických zařízeních SSSR	67
	74

BIOCHEMIA CLINICA BOHEMOSLOVACA — časopis Čs. spoločnosti klinickej bioché-
mie. — Rediguje redakčný kruh. — Šéfredaktor: Univ. prof. MUDr. Jaroslav Hořejší
Dr.Sc., člen korešpondent ČSAV. — Redakčný kruh: Prof. dr. J. Homolka Dr.Sc., MUDr.
B. Nejedlý, MUDr. R. Podivínský, MUDr. E. Bielik, MUDr. J. Labus, MUDr. R. Müller.
— Vychádza 4-krát do roka. — Vydáva Vydavateľstvo Obzor, n.p. ul. Čs. armády 29/a.
— Tlačia Dukelské tlačiarne, n. p., Prešov, prevádzka Poprad. Registr. zn. SÚTI-
8306/71. — Objednávky do tuzemska i do zahraničia vybavuje Vydavateľstvo OBZOR,
n. p., Čs. armády 29/a, Bratislava. Predplatné Kčs 40,—, jednotlivé číslo Kčs 10,—.